

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ СОҒЛИҚНИ САҚЛАШ ВАЗИРЛИГИ
ТОШКЕНТ ТИББИЁТ АКАДЕМИЯСИ

2022 №10

2011 йилдан чиқа бошлаган

TOSHKENT TIBBIYOT AKADEMIYASI
AXBOROTNOMASI

ВЕСТНИК
ТАШКЕНТСКОЙ МЕДИЦИНСКОЙ АКАДЕМИИ

Тошкент

Нигматова Г.М., Хамраев Х.Х. НОВЫЕ ПОДХОДЫ В ДИАГНОСТИКЕ И ТАКТИКЕ ВЕДЕНИЯ ЖЕНЩИН С ПРЕЭКЛАМПСИЕЙ	Nigmatova G.M., Khamraev Kh.Kh. NEW APPROACHES IN THE DIAGNOSIS AND MANAGEMENT OF WOMEN WITH PREECLAMPSIA	149
Nuruzova Z.A., Mamatmusayeva F.Sh., Aliyev Sh.R. ME'DA SARATONI KELIB CHI QISHIGA SHUBHA QILINGAN BEMORLARDA HELICOBACTER PYLORI O'RNINI ANIQLASH	Nuruzova Z.A., Mamatmusayeva F.Sh., Aliyev Sh.R. DETECTION OF HELICOBACTER PYLORI IN PATIENTS WITH SUSPECTED GASTRIC CANCER	153
Рахимова М.Б., Ахмедов Х.С., Саидмуродова М.С. ОЦЕНКА КАРДИОВАСКУЛЯРНОГО РИСКА НА ФОНЕ ЭНДОТЕЛИАЛЬНОЙ ДИСФУНКЦИИ У БОЛЬНЫХ С АНКИЛОЗИРУЮЩИМ СПОНДИЛОАРТРИТОМ	Rakhimova M.B., Akhmedov Kh.S., Saidmurodova M.S. EVALUATION OF CARDIOVASCULAR RISK ON ENDOTHELIAL DYSFUNCTION BASE IN PATIENTS WITH ANKYLOSING SPONDYLITIS	158
Тешаев О.Р., Мурадов А.С. МАТЕМАТИЧЕСКАЯ МОДЕЛЬ РАСЧЕТА РЕЗЕКЦИИ АНТРАЛЬНОЙ ЧАСТИ ЖЕЛУДКА ПРИ ПРОДОЛЬНОЙ РЕЗЕКЦИИ ЖЕЛУДКА	Teshaev O.R., Murodov A.S. MATHEMATICAL MODEL FOR CALCULATING THE RESECTION OF THE ANTRAL PART OF THE STOMACH WITH A LONGITUDINAL RESECTION OF THE STOMACH	164
Hakimov S.A., Vaxriyev I.I., Sultanov S.B., Gulyamov D.E. SUD TIBBIYOTI AMALIYOTIDA POSTASFIKTIK HOLATLARNI VANOLASHNING ANAMIYATI	Khakimov S.A., Bakhriyev I.I., Sultanov S.B., Gulyamov D.E. VALUE OF ASSESSING POSTAFICTIC CIRCUMSTANCES IN JURISPRUDENCE	168
Шукурова У.П., Ходжиметов А.А., Мухамедова Н.Х., Бауетдинова Г.Д. СОДЕРЖАНИЕ РЕГУЛЯТОРНЫХ ПРОСКЛЕРОТИЧЕСКИХ МАРКЕРОВ НЕФРОСКЛЕРОЗЕ ПРИ ХРОНИЧЕСКОМ ПИЕЛОНЕФРИТЕ	Shukurova U.P., Khodzhimetov A.A., Mukhamedova N.Kh., Bauyetdinova G.D. THE CONTENT OF REGULATORY PROSCLEROTIC MARKERS OF NEPHROSCLEROSIS IN CHRONIC PYELONEPHRITIS	171
Юлдашева Д.Ю., Ирнazarова Д.Х., Мамадалиева У.П. ПАТОМОРФОЛОГИЯ МИОМЫ МАТКИ	Yuldasheva D.Y., Kayumova D.T., Irnazarova D.X.P. ATHOMORPHOLOGY OF UTERINE FIBROIDS	175
ГИГИЕНА, САНИТАРИЯ И ЭПИДЕМИОЛОГИЯ		
HYGIENE, SANITATION AND EPIDEMIOLOGY		
Абдукахарова М.Ф., Матназарова Г.С., Нейматова Н.У. ВНУТРИБОЛЬНИЧНЫЕ ИНФЕКЦИИ И ПОСЛЕОПЕРАЦИОННЫЕ ОСЛОЖНЕНИЯ В ХИРУРГИЧЕСКИХ ОТДЕЛЕНИЯХ	Abdukakharova M.F., Matnazarova G.S., Nematova N.U. HOSPITAL INFECTIONS AND POSTOPERATIVE COMPLICATIONS IN SURGICAL DEPARTMENTS	180
Yodgorova N.T., Nematov A.S., Mustanov A.N. O'TKIR ISHAK KASALLIKLARINING SURXONDARYO VILOYATI HUDUDLARI BO'YICHA UCHRASH DARAJASI	Yodgorova N.T., Nematov A.S., Mustanov A.N. LEVEL OF ACUTE INTESTINAL DISEASES IN THE REGIONS OF SURKHANDARYA REGION	184
Мадреимов А.М., Матназарова Г.С., Брянцева Е.В., Маденбаева Г.И. О НЕБЛАГОПРИЯТНЫХ САНИТАРНО-ЭКОЛОГИЧЕСКИХ ФАКТОРАХ В РЕСПУБЛИКЕ КАРАКАЛПАКСТАН И ИХ ВЛИЯНИИ НА ЗАБОЛЕВАЕМОСТЬ ЗЛОКАЧЕСТВЕННЫМИ НОВООБРАЗОВАНИЯМИ	Madreimov A.M., Matnazarova G.S., Bryantseva E.V., Madenbaeva G.I. ON ADVERSE SANITARY AND ENVIRONMENTAL FACTORS IN THE REPUBLIC OF KARAKALPAKSTAN AND THEIR INFLUENCE ON THE INCIDENCE OF MALIGNANT NEOPLASMS	188
Нейматова Н.У., Матназарова Г.С., Абдукахарова М.Ф. ВИЧ-ИНФЕКЦИЯ В УЗБЕКИСТАНЕ	Nematova N.U., Matnazarova G.S., Abdukakharova M.F. HIV- INFECTIONS IN UZBEKISTAN	194

PROBIOTIKLARNING PEDIATRIYADA QO'LLANILISH VA ULARNING SAMARADORLIGINI BAHOLASH

Yodgorova N.T., Fayzullayeva Z.R., Tursunova SH.A.

ПРИМЕНЕНИЕ ПРОБИОТИКОВ В ПЕДИАТРИИ И ОЦЕНКА ИХ ЭФФЕКТИВНОСТИ

Ёдгорова Н.Т., Файзуллаева З.Р., Турсунова Ш.А.

APPLICATION OF PROBIOTICS IN PEDIATRICS AND EVALUATION OF THEIR EFFICIENCY

Yodgorova N.T., Fayzullayeva Z.R., Tursunova Sh.A.

Toshkeht Tibbiyot Akademiyasi

Аннотация.

Цель: изучить влияние пробиотиков на микробиоценоз кишечника у детей раннего возраста, находящихся на естественном и искусственном вскармливании. **Материалы и методы:** отобрано 70 детей, находящихся на естественном и искусственном вскармливании, в возрасте до 1 года из 37-й семейной поликлиники Чиланзарского района г.Ташкента. Исследованы их фекалии в бактериологической лаборатории СЭО и ОЗЦ Чиланзарского района г.Ташкента и определена чувствительность к антибиотикам диск-диффузионный методом. **Анализ и обсуждение результатов.** 43% младенцев были девочки и 57% мальчики. Дети, находящиеся на естественном вскармливании, составляют 73%, а дети, находящиеся на искусственном вскармливании, - 27%. Норма у 51 ребенка, находящегося на грудном вскармливании, составила 83,5%, у 12,8% моноинфекция, у 3,7% микст. А у 35,3% 19 детей на искусственном вскармливании, выявлялась моноинфекция и у 35,3% миксинфекция. **Выводы.** дети раннего возраста с измененной нормальной микрофлорой употребляли пробиотики в течение от четырех недель до нескольких месяцев. Повторное обследование показало положительные результаты у больных младенцев. Определена эффективность таких пробиотиков, как Нормофлорин-Л, Бифолак актив, Бифидобактерин.

Ключевые слова: естественное и искусственное питание детей раннего возраста, нормальная микрофлора кишечника, дисбактериоз, пробиотики.

Annotation.

Purpose of the study: to study the effect of probiotics on the intestinal microbiocenosis of children who are breastfed and bottle-fed. **Materials and methods:** 70 breastfed and bottle-fed children under the age of 1 year were selected from the 37th family polyclinic of the Chilanzar district of Tashkent. Their feces were examined in the bacteriological laboratory of the SEA and WSC of the Chilanzar district of Tashkent and sensitivity to antibiotics was defined using the disk-diffusion method. **Analysis and discussion of results.** 43% of babies were girls and 57% boys. Breast-fed children account for 73%, and formula-fed children account for 27%. The norm is 83.5% in 51 breastfed children, 12.8% with mono-infection, 3.7% with mixed infection, 35.3% with mono-infection in 19 children on artificial feeding, while mixed infection was detected at 64.7% more often. **Conclusion.** After testing for dysbacteriosis, children with altered normal microflora and identified pathogenic bacteria consumed probiotics for two weeks to several months. Re-examination showed positive results in sick infants. The effectiveness of such probiotics as Normoflorin-L, Bifolac active, Bifidobacterin was determined.

Key words: natural and artificial nutrition of young children, normal intestinal microflora, dysbacteriosis, probiotics.

Dolzarbligi. Ko'krak suti millionlab yillik evolyutsiya natijasida go'daklar uchun ideal oziq-ovqat hisoblanadi. Ona suti nafaqat oziqlanish manbai, balki turli mikrobiota va ko'plab biologik faol komponentlarni o'z ichiga oladi, bu esa go'dakning shilliq qavatining immun tizimini rivojlantirishga yordam beradi (1,9). Onaning ichak bakteriyalari ona sutiga kirib, dinamik bolani tug'ishi mumkinligiga ishoniladi. Ona va go'dak o'rtasidagi bu o'zaro ta'sir sog'lom birlamchi ichak mikrobiomasini yaratish uchun zarurdir. Ushbu ichak bakteriyalari ko'plab nafas olish kasalliklari va diareyadan himoya qiladi, ammo antibiotiklar kabi atrof-muhit ta'siriga ham sezgir(2,3). Mikrobiota rivojlanishi ona suti oligosaharidlari tomonidan tartibga solinadi, ularning sintezi qisman onaning genotipi bilan belgilanadi. Nafas olish yo'llari va oshqozonning ko'krak qafasi ho-

miyligi - ichak infeksiyalari va astma, atopiya, diabet, semizlik va yallig'lanishli ichak kasalliklari kabi yallig'lanish kasalliklari xavfini kamaytirish bilan bog'liq. Go'daklarni uzoq muddatli va faqat emizish kognitiv rivojlanishni yaxshilaydi. Ona sutida go'dak onadan immunitetni o'tkaza boshlaydi, onaning bachadonda infeksiyasini oldini oladi va ichak, ichak shilliq qavati, mikroflorasi va o'zining immunologik himoyasi rivojlanishi uchun qulay shart-sharoitlarni ta'minlaydi(4). Ko'krak suti nafaqat passiv mudofaa emas, balki to'g'ridan-to'g'ri immun tizimining turli mikroblar va omillar yordamida moslashtirilgan bolaning immunologik rivojlanishini modulyatsiya qilish imkonini beradi. Ichakning mikroflora bilan kolonizatsiyasi tug'ilgandan keyin darhol boshlanadi va ko'plab ekzogen va endogen omillarga bog'liq bo'lib, ulardan biri tabiiy oziqlanish-

dir(5). Ko'krak sutida mavjud bo'lgan ko'plab immun, hujayrali va ozuqaviy bifidogen omillar yo'g'on ichakning fiziologik mikroflorasi orqali kolonizatsiya uchun eng qulay shart-sharoitlarni yaratadi, chaqaloq tanasining ovqat hazm qilish va emizish uchun optimal moslashuvini aniqlaydi. Yangi tug'ilgan chaqaloqlar va chaqaloqlarda hayotning birinchi oylarida ichakning majburiy flora bilan kolonizatsiyasi, hatto ona sutiga imkon qadar yaqin bo'lgan zamonaviy ona suti o'rnini bosuvchi vositalardan foydalanganda ham, sun'iy oziqlantirish bilan tez va intensiv ravishda sodir bo'lmaydi. Sigir suti bilan sun'iy oziqlantirish bilan ichakning mikroba landshafti sezilarli darajada yomonlashadi va tananing infeksiyalarga chidamliligi pasayadi(8). Agar ichak mikroflorasining miqdoriy va sifat nisbati buzilgan bo'lsa, u o'ziga xos fiziologik funktsiyalarni to'liq bajara olmaydi va siz bilganingizdek, disbiotik kasalliklar nafaqat mahalliy, balki umumiy preklinik va klinik belgilar bilan birga keladi (ovqat hazm qilishning buzilishi, intoksikatsiya va boshqalar). Uzoq muddatli ichak disbiozi bilan bu sohada tizimli buzilishlar paydo bo'lishi mumkin. Ular bakterial sezuvchanlik va oziq-ovqat allergiyasiga, atopik dermatitning ko'payishiga olib keladi, shuningdek, anemiya, gipovitaminoz va boshqa trofik kasalliklarning rivojlanishiga yordam beradi. Shu munosabat bilan ona sutidan mahrum bo'lgan chaqaloqlar ratsionida pre va probiyotik xususiyatlarga ega bo'lgan mahsulotlarni profilaktika va davolashda qo'llash katta ahamiyatga ega(6.7). Ko'pgina tadqiqotlar ovqat hazm qilish tizimining turli kasalliklari, odatda ichak bilan birga bo'lgan oziq-ovqat allergiyalari uchun bunday mahsulotlarning yuqori samaradorligini ko'rsatadi. Zamonaviy tadqiqotlar shuni ko'rsata-

diki, sog'lom bolalarda pre va probiyotiklardan, shuningdek probiyotik mahsulotlardan foydalanish ichak epitelyasining faoliyatini yaxshilashi, mahalliy immunitet darajasini oshirishga yordam beradi, shu bilan bolaning infeksiyalarga va boshqa noqulay ekologik omillarga chidamliligini oshiradi.

Tadqiqot maqsadi: Tabiiy va sun'iy oziqlanadigan go'daklarning ichak mikrobiotsenozi holatini o'rganish.

Tekshirish materiali va usullari: Toshkent shahar Chilonzor tumani 37-oilaviy poliklinikadan 70 nafar 1yoshgacha bo'lgan tabiiy va sun'iy oziqlanadigan go'daklar tanlab olindi va ularning najasi Toshkent shahar Chilonzor tumani SEO va JSX bakteriologik laboratoriyasida tekshirildi. Bemorlarning namunalari Endo, Qonli agar, Saburo, VSA, JSA, Myuller xilton, Eskulin, Bifidobakteriya va Laktobakteriyalar uchun ozuqa muxitlarga ekildi va agar muhitlarning sutkalik mikroba koloniyalarini ko'rdik, o'sgan koloniya bakteriyalarini sof kulturasini aniqlash uchun kultural, tinktorial, morfologik xususiyatlariga ko'ra baholadik. Ajratilgan koloniyalarni antibiotik sezuvchanligini aniqlash uchun neytral agarga ekib disk - diffuzion usuldan foydalanildi.

Natijalar tahlili va muhokamasi. 2021-yil mart oyida Toshkent shahar Chilonzor tumani 37-oilaviy poliklinikasiga murojaat qilingan 70 nafar 1 yoshgacha bo'lgan tabiiy va sun'iy oziqlanadigan go'daklar najasi bakteriologik tekshiruvdan o'tkazilganda quyidagi natijalar olindi. Go'daklarning 30 nafari (43%) qiz bolalar va 40 nafari (57%) o'g'il bolalarni tashkil qildi(1-jadval).

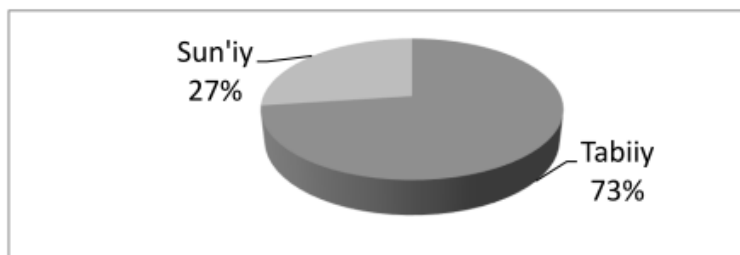
1-jadval

Toshkent shahar Chilonzor tuman 37-oilaviy poliklinika bolalarning yoshi va jinsi bo'yicha taqsimlanishi (absolyut,%)

Yosh guruxlari (oylik)	Umumiy soni	Erkak		Ayol	
		abs	%	Abs	%
0-6	29	15	21	14	20
6-12	41	25	36	16	23
Jami:	70	40	57	30	43

Ulardan 73% go'daklar tabiiy ovqatlantiriladi, 27% go'daklar esa sun'iy (nestogen, nan, nuppi gold) usulda ovqatlantiriladi(diag.1). Ushbu diagrammada biz olti

oylikkacha bo'lgan go'daklarni qay usulda oziqlanishiga qarab, ikki xil: tabiiy usulda oziqlanadigan va sun'iy usulda oziqlanadigan qilib bo'lib oldik.

Diagramma 1. Go'daklarning(1-6 oylik) oziqlanish tipi bo'yicha taqsimlanishi

Tabiiy usulda oziqlanadigan go'daklar 73%, sun'iy usulda oziqlanadigan go'daklar 27% tashkil qildi. Bundan ko'rinib turibdiki, olti oylikkacha bo'lgan go'daklar-

ning 70% dan ko'proq qismi bevosita ko'krak suti bilan boqilar ekan. Bu esa sun'iy usulda oziqlanadigan go'daklarga nisbatan 3 barobar ortiqdir.

2-jadval

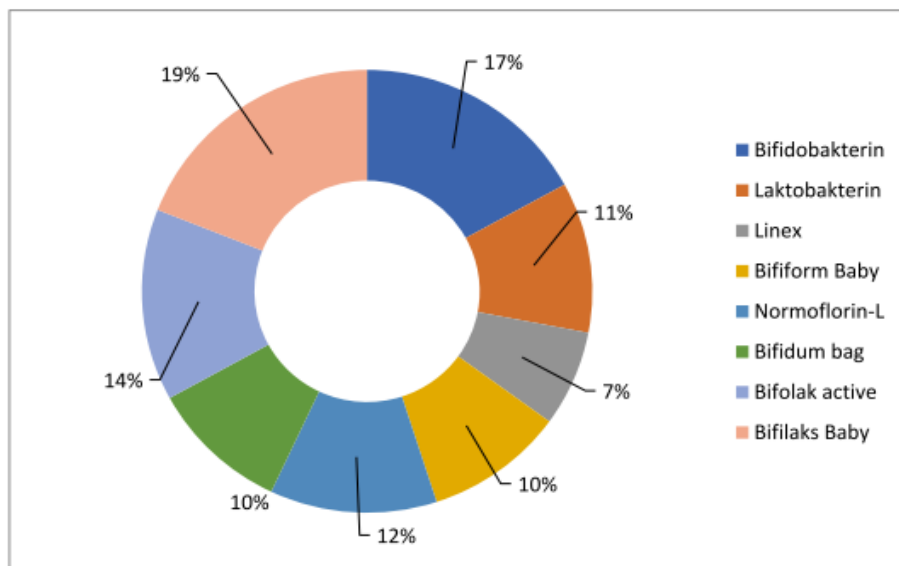
Tabiiy va sun'iy oziqlanadigan go'daklar najasidan ajratib olingan bakteriyalar solishtirma taxlili KHQB/ml 1g (M±m)

№	Ajratib olingan mikroorganizmlar	Tabiiy oziqlanadigan KHQB/ml 1g	Sun'iy oziqlanadigan KHQB/ml 1g
1	<i>Staphylococcus aureus</i>	4,47 ± 0,23	5,02 ± 0,17*
2	<i>Klebsiella Pneumoniae</i>	0	5,91 ± 0,09**
3	<i>Klebsiella spp.</i>	0	4,74 ± 0,18**
4	<i>Pseudomonas mirabilis</i>	0	6,33 ± 1,14**
5	<i>Escherichia coli lak(-)</i>	6,06 ± 0,18	6,03 ± 0,19
6	<i>Pseudomonas aeruginosa</i>	0	4,73 ± 0,11**
7	<i>Enterobacter spp.</i>	0	4,15 ± 0,17**
8	<i>Proteus vulgaris</i>	0	4,05 ± 0,45**

Izox: *-, ** - 1 chi guruhga nisbatan (P<0,05, P<0,01) ishonarli farqlanishi.

Tekshiruvimiz natijasida (2-jadval) shu narsa aniqlandiki, sun'iy usulda oziqlanadigan go'daklarda patogen va shartli patogen bakteriyalar tabiiy oziqlanadigan go'daklarga qaraganda ko'proq aniqlandi. Bu esa bakteriyalarning miqdoriy ko'rsatkichlarining 1-gu-

ruhga nisbatan ishonarli ortganligini ko'rsatadi. Birinchi guruhda bu ko'rsatkich 4,47 ± 0,23 KHQB/ml 1g uchragan bo'lsa, ikkinchi guruhda esa 5,02 ± 0,17 KHQB/ml 1g tashkil qildi.

Diagramma 2. Tavsiya qilingan probiotiklar

Bizning tekshiruvimizda ham shuni aniqladikki (diag.2), go'daklarning hammasi turlicha sun'iy ozuqalardan foydalanar ekan. 70 ta go'dakning 1 nafari Belakt, 2 nafari Humana, 10 nafari Nestle 11 nafari Nut-

rilak, 13 nafari Nuppi Gold, 14 nafari Nestogen va 15 nafari Nan iste'mol qilar ekan. Sun'iy oziqlantirish uchun eng ko'p ishlatiladigan formulalar NAN, Nestogen va Nuppi Gold ekan.

Go'daklarning probiotiklar qabul qilgandan keyingi ichak mikroflorasi holati

N ^o	Mikroorganizmlar nomi	1yoshgacha	I daraja n=16(42)	II daraja n=28(8)	III daraja n=26(4)
1	<i>Bifidobakteriya</i>	10 ¹⁰ 10 ¹¹	9,89±1,52	8,75±2,35	7,85±2,44
2	<i>Laktobakteriya</i>	10 ⁶ 10 ⁷	6,35±0,78	5,41±1,08	5,25±2,18
3	<i>Enterokokk</i>	10 ⁵ 10 ⁷	6,23±1,54	5,47±1,22	5,32±1,04
4	<i>Ichak tayoqchasi (lak+)</i>	10 ⁷ 10 ⁸	7,57±0,64	6,46±1,35	5,44±2,13
5	<i>Ichak tayoqchasi (lak-)</i>	10 ⁵	5,42±0,55	6,58±1,33	6,03 ± 0,19
6	<i>St.aureus</i>	0	0	5,02± 0,17*	0
7	<i>Klebsiella Pneumoniae</i>	0	0	4,72±1,43	5,91±0,09**
8	<i>Klebsiella spp.</i>	0	0	4,74 ±0,18**	0
9	<i>Pseudomonas mirabilis</i>	0	0	0	6,33±1,14**
10	<i>Pseudomonas aeruginosa</i>	0	0	4,73±0,11**	0
11	<i>Proteus vulgaris</i>	0	0	0	0
13	Candida	10 ³	0	3,26±2,07	0

Izox: *; ** - 1 chi guruhga nisbatan (P<0,05, P<0,01)

Disbakterioz tekshiruvdan so'ng, normal mikroflora o'zgarigan va patogen bakteriya aniqlangan go'daklarga bizning ko'rsatmamiz va vrach tavsiyasiga binoan probiotiklar go'daklar tomonidan to'rt haftadan bir necha oy davomida iste'mol qilindi. Ikkinchi bor tekshiruv natijasi bemor go'daklarda ijobiy natijalarga erishilganlikni ko'rsatdi (3-jad.). Xususan patogen bakteriya *St.aureus* yuqori darajada aniqlangan edi. Muolajadan so'ng organizm patogen bakteriyadan holi bo'lgan. Bifidobakteriya, Laktobakteriya, Enterokokk, Klostridiy, Candida va boshqalar miqdori normal holatga kelgan, disbakteriozning I darajasi asosiy o'rinni egallagan. Go'daklardagi klinik belgilar qorin og'rig'i, ich ketishi, ich qotishi, ishtahaning yo'qolishi va boshqa shikoyatlar kamaydi.

XULOSA

1.Go'daklarning ichak mikrobiotasida disbakterioz I daraja 16 nafar go'dakda (22.9%), II daraja 28 nafarida (40%), III daraja 26 nafarida (37.1%) aniqlandi.

2. Disbakterioz aniqlangan go'daklarning 28 nafarida monoinfeksiya uchradi (40%), 26 nafar go'daklarda esa (37%) turli mikroblar assotsiatsiyada kelgan. Qolgan 16 nafar (23%) go'daklarda patogen mikroblar aniqlanmadi.

3. Probiotik qabulidan so'ng mikroflora normallashdi. I daraja 45 nafar (64,2%), II daraja 15 nafarda(21,4%), III daraja 26 nafarda (14,4%) tashkil qildi. Normoflorin-L, Bifolak active, Bifidobakterin kabi probiotiklar tekshiruvdagi qolgan probiotiklarga nisbatan samaradorli yuqori bo'lib, go'daklarda disbakterioz tufayli paydo bo'lgan shikoyatlarni korreksiya qilish maqsadida berishni tavsiya etishimiz mumkin.

Adabiyotlar:

1. Азад М.Б., Веллинг Л., Лу З., Дай Д., Суббарао П., Беккер А.Б. и др. Грудное вскармливание, астма у матери и свистящее дыхание в первый год жизни: продолжное когортное исследование родов.// Еур Респир Ж (2017) 49 (5).

2. Захарова И. Н. и др. Формирование микробиоты кишечника у детей, находящихся на

естественном и искусственном вскармливании // Вопр. соврем. педиатрии. — 2010. — Т. 9, № 2. — С. 103–108.

3. Кожевникова Т.Н., Рагимова Л.М. Оценка характера вскармливания детей до первого года жизни, находящихся под наблюдением поликлинники.// Актуал. проблемы и достижения в медицине: сб. науч. трудов по итогам ИИИ межд. научно-практич. конф. - 2016. - С. 145-147.

4. Козлова Е.А., Бодурова В.А., Болшакова А.А., Гасанова Р.Р.К. Микробиота кишечника детей на естественном и искусственном вскармливании. // Лучшая студенческая статья 2020: сб. статей ИИИ межд. науч.-исслед. конкурса. В 5-ти ч. 2020. - С. 84-91.

5. Схадрин О.Г., Мисник В.П., Пономарева И.Г., Клименко Л.А. К вопросу формирования еубиоза кишечника при искусственном вскармливании детей грудного возраста // Перинатология и педиатрия. - 2014. - № 1 (57). - С. 38.

6. Yodgorova N.T., Jumamurodov S.T. //Ichak kasalliklarini keltirib chiqaruvchi enterobakteriyalarning bakteriologik diagnostikasi//"Tibbiyotning dolzarb muammolari" Talabalar klinik ordinatorlar va yosh olimlar 26-ilmiy-nazariy anjumani materiallari, Urganch-2019.25.04. 284-286 bet

7. Den Dekker HT, Sonnenschein-van der Voort AM, Jaddoe VW, Reiss IK, de Jongste JC, Duijts L. Breast-feeding and asthma outcomes at the age of 6 years: the Generation R Study. *Pediatr Allergy Immunol* (2016) 27(5):486–92.

8. Dogaru CM, Nyffenegger D, Pescatore AM, Spycher BD, Kuehni CE. Breastfeeding and childhood asthma: systematic review and meta-analysis. *Am J Epidemiol* (2014) 179(10):1153–67.

9. Kirsty Le Doare, Beth Holder, Aisha Bassett and Pia S. Pannaraj. Mother's Milk: A Purposeful Contribution to the Development of the Infant Microbiota and Immunity.//*Front. Immunol.*, 28 February 2018.

PROBIOTIKLARNING PEDIATRIYADA QO‘LLANILISH VA ULARNING SAMARADORLIGINI BAHOLASH

Yodgorova N.T., Fayzullayeva Z.R., Tursunova SH.A.

Annotatsiya.

Tadqiqot maqsadi: Tabiiy va sun‘iy oziqlanadigan go‘daklarning ichak mikrobiotsenoziqiga probiotiklarning tasirini o‘rganish. **Material va usullari:** Toshkent shahar Chilonzor tumani 37-oilaviy poliklinikadan 70 nafar 1yoshgacha bo‘lgan tabiiy va sun‘iy oziqlanadigan go‘daklar tanlab olindi va ularning najasi Toshkent shahar Chilonzor tumani SEOVAJSX bakteriologik laboratoriyasida tekshirildi va antibiotikka sezgirlik disk - difuzion usulda tekshirildi. **Natijalar tahlili va muhokamasi.** Go‘daklarning 43% Qiz bolalar, 57% o‘g‘il bolalar

tashkil qildi. Tabiiy usulda oziqlanadigan go‘daklar 73%, sun‘iy usulda oziqlanadigan go‘daklar 27% tashkil qildi. 51 nafar ona suti bilan oziqlanadigan go‘daklarda me‘yoriy holati 83,5%, monoinfeksiya-12,8%, miksinfeksiya-3,7%, 19 nafar sun‘iy usulda oziqlanadigan go‘daklarlarda esa monoinfeksiya-35,3%, miksinfeksiya-64,7% yuqori ko‘rsatgichlarda aniqlandi. **Xulosa:** Disbakterioz tekshiruvidan so‘ng, normal mikroflorasi o‘zgargan va patogen bakteriya aniqlangan go‘daklar probiotiklar ikki haftadan bir necha oy davomida iste‘mol qildi. Ikkinchi bor tekshiruv natijasi bemor go‘daklarda ijobiy natijalarga erishilganlikni ko‘rsatdi. Normoflorin-L, Bifolak active, Bifidobakterin kabi probiotiklar samarali ta’sirga ega bo‘ldi.

Kalit so‘zlar: go‘daklarning tabiiy va sun‘iy oziqlanishi, normal ichak mikroflorasi, disbakterioz, probiotik.

